

**MUSLIMAN U
VREMENU I
EVENTUALNA
MARGINALIZACIJA
BOŽANSKOG SISTEMA**

hfz. Atullah ALIU

UVODNA RIJEČ

"I oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu". (El-Furkan, 73)¹

Ovaj rad podijelio sam na tri dijela. Prvi dio odnosi se na *Božanski sistem*. Ima tri tematske cjeline: *Razmatranje problema u svjetlu Kur'ana*, *Analiza na kur'anskoj platformi* i *Zaključak*. Drugi dio naslovio sam *Musliman u vremenu i njegov krug*, također sa tri tematske cjeline: *Razmatranje pitanja u svjetlu Kur'ana*, *Analiza u kur'anskom kontekstu* i *Zaključak*. Treći dio *Osobine muslimana i njegova odbrana od šejtana*, koja takođe ima tri podnaslova: *Kur'anska škola i osobine pravog muslimana*, *Kur'anski štit od šejtana* i *Zaključak*.

I OBRATI SE BOŽANSKOM SISTEMU

1. Razrješenje problema u svjetlu Kur'ana

U časnom Kur'anu se kaže:

"I tako mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo teboge ne osjete i dok se sasvim ne pokore".²

Buhari, Muslim i drugi prenose od Abdullaha b. Zubejra da je povod za ovaj ajet konflikt koji je on (Abdullah b. Zubejr), imao s jednim ensarijom oko izvora vode, sa kojeg je zalijevao svoje palme. Dok sam ja, pripovijeda Zubejr, zalijevao svoje palme, ensarija reče: "Pusti vodu nek ide dalje!" Ja sam to odbio i išli smo kod Pejgambera a.s. Tada on, međutim, reče: "Zubejre, zalijevaj, a poslije pusti vodu svom komšiji!" Ovo je naljutilo ensariju pa reče: "Ovako mu kažeš samo zato što ti je tetkin sin?" Muhamed a.s. se zacrvnio i reče: "Zubejre, zalijevaj dok voda ne stigne do zida", čime bi zaštitio Zubejrovo pravo.³ U Kur'anu časnom se kaže:

"O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna."⁴

Za sebebi-nuzula ovog ajeta i dva ajeta o kojima će biti riječ u nastavku, Vahidi prenosi navode Džurejdžija, koji kaže: "Pripovijedao mi je Ibn Ebi Mulejka, a njemu Abdullah b. Zubejr, da kada je Pejgamberu a.s. došla jedna grupa ljudi iz plemena Temim, kojima je za vođu predlagao Ka'fa' b. Ma'bed, među njima je pred Muhammedom a.s. došlo do nesporazuma.⁵ U drugom ajetu se kaže:

"...A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše."⁶

1 Prijevod ajeta uzet je: *Kur'an s latiničnom transkripcijom i prevodom na bosanski jezik*, Sarajevo, 2007.g./1428.h.g.

2 En-Nisa, 65.

3 Dr. Jusuf Ramiq, *Shkaqet e shpalljes se Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990, fq. 80-81.

4 El-Hudžurat, 1.

5 dr. Jusuf Ramiq, *Shkaqet e shpalljes se Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990, fq. 198.

6 En-Nisa, 59

Prema tome *musliman u vremenu* treba imati na umu da je svako pitanje i nesporazum potrebno riješiti prema uputstvu Muhameda a.s, kome je za rješenje svih pitanja oslonac bio Kur'an. Uostalom, i munafici su se deklarirali da su vjerovali Kur'an, međutim nisu bili spremni da za njihova pitanja presudi Muhammed a.s. prema Kur'anu, nego su išli kod sataniziranih ljudi za koje su smatrali da imaju sposobnost za rješavanje njihovih problema. Poslije svega ovoga pokušali su ubjeđivati Muhammeda a.s. da nemaju lošu namjeru. Oni nisu posjedovali ništa drugo osim licemjerstva.

Gore spomenuti ajet objavljen je kada je Muhammed a.s. poslao izvidnicu na čelu sa Halid b. Velidom, u kojoj je bio i Ammar b. Jasir. U jednom mjestu su se ulogorili da prenoće. Kada su to saznali, svi stanovnici, osim jedne porodice koja je ranije primila islam, su pobjegli. Primijetivši šta se desilo, čovjek iz te porodice je došao u logor, gdje je našao budnog Ammara, kome je poslije pozdrava rekao: "Kada su stanovnici čuli za vaš dolazak, svi su pobjegli osim moje porodice. Hoće li islam biti dovoljan za sigurnost moje porodice ili da i mi pobjegnemo kao i ostali?" Ammar mu odgovori da je islam dovoljno, poslije čega se čovjek vratio kući. Međutim, Halid b. Velid ih je ujutro napao i zarobio čovjeka sa familijom. Tada mu Ammar reče da oslobodi čovjeka, pošto mu je on garantovao sigurnost. Ova je rasrdilo Halida koji je rekao: "Ti ga uzimaš pod svoju zaštitu, a ja komandujem!" O ovom slučaju kasnije su obavijestili Muhammeda a.s. koji je dao pravo Ammaru, opomenuvši ga da ubuduće ne radi tako, bez konsultacija s onim koji je odgovoran za njega.⁷

U vezi s ovim pitanjem objavljen je ajet u kojem se kaže:

"Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli."⁸

Buhari i Muslim prenose od Enes b. Malika da je Pejgambera a.s. zajedno s nekim ashabima, posjetio Abdullah b. Ubejja. Kada su stigli kod njega, Abdullah reče da ga Muhammedov a.s. magarac uznemiruje lošim mirisom. Tada jedan od ashaba uzviknu da je miris magarca prijatniji od njegovog (Abdulah b. Ubejja) mirisa, što je izazvalo jednog od Abdullahovih drugova da se potuče s tim ashabom. Ovo je bio povod za prethodno navedeni ajet, u kome se spominje nesporazum među dvije grupe, (pa makar bilo i među dva pojedinca, A.A.), pomirenje i pravda. Nesporazumi su se, dakle, dešavali pred očima Muhammeda a.s. Ali, *musliman u vremenu* treba imati u vidu da onaj koji posreduje među strankama u konfliktu to ne smije činiti za lični interes ili interes nekog određenog kruga, već to treba činiti oslanjajući se na pravdu koja se potencira u Allahovim riječima. A poslije svega ovog, uspjeh treba čekati od Njega.

7 dr. Jusuf Ramiq, *Shkaqet e shpalljes se Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990, fq. 79-80

8 El-Hudžurat, 9.

2. Analiza na kur'anskoj platformi⁹

Musliman u vremenu nikako ne smije provocirati i potcjenjivati čovjeka uopšte, a muslimana posebno. Gaženje čovjekovog digniteta predstavlja kršenje jedne od pet zaštićenih vrijednosti (makasidul-hamse) i to djelovanje je u suprotnosti sa Šerijatom, a pogotovo kada se tako nešto praktikuje u ime rješavanja određenog pitanja, odnosno personalnog interesa, kome se daje "islamsko" opravdanje.

Kada je u pitanju odnos između muslimana - tu treba biti otvorenog srca.

Makjavelistička teorija kaže da cilj opravdava sredstvo. U islamu takva teorija nije prihvatljiva, čak ni u ratu, a kamoli u miru, pogotovu kada se radi o relaciji: musliman - musliman.

Musliman u vremenu treba imati visoku samosvijest kada spominje termin iskrenost.

Izrazi "islamski interes" i "za islam" dobili su, nažalost, jednu žargonsku konotaciju. Njihovo značenje kao mukaddes (sveto) je izbljedilo. Ti izrazi trebaju izvirati duboko iz srca, a ne u jednoj apsolutno rutinskoj formi. Za spomenuto pitanje treba aktivirati razum, a razum bez sumnje dodiruje dušu, a duša dodiruje dušu. Stoga spomenute izraze ne treba banalizirati.

Ako je Allah omogućio *muslimanu u vremenu* da se bavi određenim biznisom, i ako se u tom pravcu pridržava Božanskog sistema, u ovom slučaju termin kušnje dobiva pozitivan smjer. Ako se dešava suprotno, spomenuti termin bez sumnje dobija negativnu konotaciju, tj., određeni menadžer doprinosi da spomenuti biznis bude na lošoj strani. Međutim, ni za prvu ni za drugu stranu ne treba pomisliti da će se dogoditi preko noći. Navest ćemo jedan primjer iz perioda prije Muhammeda a.s. Karunov imetak je primjer za opštu historiju čovječanstva, međutim, došao je momenat da Zemlja proguta i njega i njegov imetak.

3. Zaključak

- Onaj ko se ne slaže sa Božanskim sistemom dovodi u pitanje svoj iman.

- Kad je u pitanju Božanski sistem, ne dolaze u obzir rodbinske veze i prijateljstvo.

- Za određeno pitanje odgovor prije svega treba potražiti u Božanskom sistemu.

- Kada je u pitanju Božanski sistem ne dolazi u obzir personalni interes.

- Prema Božanskom sistemu mora da se poštuje hijerarhija.

- Ako se sukobe dva muslimana (ili dvije grupe), treći treba pokušati da ih pomiri, sa iskrenim nijetom.

- Za bilo kakav problem postoji rješenje u Božanskom sistemu.

- U Božanskom sistemu makjavelistička teorija nema mjesta.

- Musliman se iskušava i u dobru i u zlu.

⁹ Za analizu nećemo citirati ajete, s obzirom da prostor ovog rada to ne dozvoljava.

II MUSLIMAN U VREMENU I NJEGOV KRUG

1. Razmatranje pitanja u svjetlu Kur'ana

Ajeti: "On se namrštio i okrenuo. Zato što je slijepac njemu prišao."¹⁰, objavljeni su kada je Pejgamber a.s. bio sa prvacima idolopoklonika Šejbom, Velidom i Umejjom. Sa njima je bio i Abbas r.a. Muhammed a.s. je pomislio ako bi oni primili islam, spasili bi se patnji muslimani koji su bili slabi, a istovremeno bi prihvatili islam i oni koji su bili proislamski orijentisani, ali nisu imali hrabrost da to iskažu. Tada Muhammedu a. s. dolazi Adbulah b. Ummi Mektum, koji je bio slijep traži da ga poduči Kur'anu. Međutim, Muhammed a.s. mu nije obratio dovoljno pažnje i nastavio je sa svojim trudom oko onih za koje se nadao da će primiti islam.¹¹

U spomenutoj suri, sve do šesnaestog ajeta, Muhammed a.s. se savjetuje da se ne opterećuje onima koji su bogati i osjećaju da nemaju potrebe za Allahom dž. š., dok je onaj koji je vjerovao i tražio da ga savjetuje i pouči, kao slijep i muttekija, ili možda bojeći se dušmana, ili da ne padne, došao i tražio pouku.

U ovim ajetima, spominju se mrštenje Muhammeda a.s. i slijepac. U ovom slučaju mrštenja Pejgambere a.s. i neobraćanja pažnje na slijepca, gdje je namjera bila apsolutno iskrena i nije se ticala dunjalučkog interesa - Allah dž. š. upozorava Poslanika a.s.

Da li se naš *musliman* podsjeti koji put hadisa Muhammeda a.s. u kom se kaže: "...*dvije osobe* (musliman ili muslimanka, A.A.) *koje se vole za Božji rizaluk, na Dan kada nema druge sjenke osim Njegove sjenke, biće pod Allahovom sjenkom.*" (Prenose: Buhari i Muslim).¹²

U ovom kontekstu imamo objavljen ajet u kom se kaže:

"*I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu - ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio.*"¹³

Mekanska feudalna elita smatrala je sebe privilegovanom kod Allaha dž.š. i Njegovog Poslanika a.s. Opteretilo ih je to što su bliži sa Muhammedom a.s. bili neki koji su bili robovi i koji nisu bili arapskog ili kurejšijskog porijekla. Allah dž. š. je pokazao Muhammedu a.s. da On najbolje zna za onog ko je zahvalan i njega upućuje na pravi put, a takođe zna i za onog koji je nezahvalan i ostavlja ga u mraku. Dalje, naređuje Muhammedu a.s. da se sa vjernicima upita prije nego sa nevjernicima, da im kaže da će Bog oprostiti onome ko se pokaje za nenamjerno učinjeni grijeh.¹⁴

Istim povodom objavljen je i ovaj ajet:

"*Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome ujutro i naveče mole u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih iz želje za sjajem u životu na ovom svjetu,*

¹⁰ Abese,1-2

¹¹ h.Sherif Ahmeti, *Kur'ani perktimi me kmentim*, Prishtine,1988, fq., 836-837.

¹² Ahmed Sejjid el-Hašmi, *Muhtarul-ehadisinnebevijeti*, Kairo, bez god., str.,84.

¹³ El-En'am,52.

¹⁴ h.Sherif Ahmeti, *Kur'ani,perktim me komentim*, Prishtine, 1988, fq., 193.

*i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti.*¹⁵

Prvaci Kurejšija sabrali su se kod Muhammeda a.s. i, aludirajući na Habbaba, Bilala, Sahiba i Selmana, rekli mu: *Udalji ove siromahe od sebe. Ispod našeg nivoa je sjediti zajedno s njima. Muhammedu a.s. palo je na pamet da tako nešto učini, s nadom da će prvaci primiti islam, ali Allah dž. š. ga je upozorio za to*¹⁶

2. Analiza u kur'anskom kontekstu

Musliman u vremenu ako ima potrebu za pravom i istinitom informacijom – informaciju ne smije prihvatiti od osobe koja je fasik (pokvarena), niti da satima sluša prazne priče i neproverene informacije na temelju kojih može poduzeti konkretne poteze za rješavanje određenog pitanja, pa i takozvanog "islamskog".

Poslušajmo Allahove riječi:

*"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onog što ste učinili pokajete."*¹⁷

Povod objave ovog ajeta je događaj kada je Haris bin Darar Huzai došao kod Pejgambera a.s., primio islam, dao zekat i kazao Muhammedu a.s. da se vraća svom narodu da ga pozove da primi vjeru, i ako prihvate - sabrat će zekat, a da Poslanik a.s. pošalje nekoga ko će ga preuzeti. Oni su primili islam, dali su zekat, a Muhammed a.s. poslao je Velid b. Akkaba kod Harisa da preuzme zekat. Velid je pošao, ali se uplašio na putu i vratio se i Muhammedu a.s. je rekao da ga je Haris htio ubiti i nije mu dao zekat. Pejgamber a.s. je spremio jednu ekipu protiv Harisa, ali kad su oni izašli iz Medine, sreli su Harisa koji je sa sobom nosio zekat koji je sabrao od svog naroda. Podrazumijeva se da je Velid bio slagao.¹⁸

Musliman u vremenu treba pripaziti i na ono što mu se povjeri (emanet) i pokušati da na ovaj način traži rješenje nekog određenog problema, a ne da učini obrnuto, iznevjerivši povjerenje (emanet), odnosno, pokušavati riješiti određeno pitanje izdajom, što je najgore prema islamskom učenju, bez obzira da li se to tiče pojedinca ili zajednice. Evo šta Kur'an kaže o tome:

*"Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah doista sve čuje i vidi."*¹⁹

Ibn Merdevejh i Ibn Asakir prenose od ibn Abbasa koji je rekao: "Kada je Pejgamber a.s. oslobodio Mekku, pozvao je Osmana bin Talha i od njega je tražio ključ da otvori Kabu. Kada je Osman pružio ruku da mu da ključ, Abbas reče: 'Majku i oca bih žrtvovao za tebe, o Allahov Poslaniče! Dozvoli mi da obavim svoju dužnost sikajeta (da hadžijama dajem vodu)'. Tada Osman povuče ruku, a Alejhisselam ponovo zatraži ključ. Dajući mu ključ, Os-

man reče: 'Evo ključ u ime Boga'. Muhammed a.s. otvorio je Kabu, i dok je još bio unutra, objavljen mu je ajet, koga je proučio izlazeći iz Kabe: "Allah vam zapovijeda..."; potom je Osmanu vratio ključ da i dalje obavlja svoj zadatak."²⁰

U drugom ajetu se kaže:

*"Toni koji povjerene im amanete budu čuvali i obaveze svoje ispunjavali."*²¹

Podsjetimo na slučaj Aiše r.a., kada je Muavija pitao za savjet. Prenosi se da je Muavija r.a. napisao jedno pismo Aiši r.a., tražeći savjet grubim riječima. Ona je odgovorila:

"Selam alejk.

Slušala sam Resulullaha s.a.v.s. kada je rekao: 'Ko traži Allahovo zadovoljstvo prouzrokujući nezadovoljstvo ljudi, Allah dž.š. mu uskraćuje pomoć ljudi, a ko traži zadovoljstvo ljudi izazivajući srdžbu Allaha dž. š., On ga prepusti ljudima.'

Vesselamu alejk."²²

3. Zaključak

- Musliman ne treba gubiti vrijeme s onim koji osjeća da nema potrebu za Allahom dž. š., i ako je bogat i na poziciji.

- Muslimani trebaju voljeti jedan drugoga u ime Allaha dž. š.

- Onaj ko izvrši nasilje nad muminom, prema Kur'anu, naziva se zalimom (nasilnikom)

- Kod Allaha dž. š. privilegiran je jedino muttekija.

- Allah dž. š. upućuje na pravi put samo onoga ko Mu je zahvalan.

- Allah dž. š. oprostí onome ko pogriješi ne znajući.

- Musliman za dunjalučki interes ne smije napustiti svog brata muslimana.

- Kada je u pitanju dunjalučki interes, musliman ne smije privilegirati nevjernika nad mu'minom.

- Za muslimana nije poniženje da se druži s muttekijom siromahom.

- Musliman treba provjeriti informacije koje dobije od pokvarene (fasik) osobe.

- Musliman treba biti pažljiv prema onome što mu se ostavi u emanet.

- Kakav krug (društvo) treba imati musliman, briljantan primjer je u Aišinom r.a. odgovoru Muaviji r.a.

OSOBI NE MUSLIMANA I NJEGOVA ODBRANA OD ŠEJTANA

1. Kur'anska škola i osobine pravog muslimana

U ajetima 63-65, 67-68 i 72-74 sure El-Furkan opisuju se neke od osobina Božijih robova. Sva stvorenja su Božiji robovi, s obzirom da su Njegova stvorenja, ali ovdje je riječ o robovima koje Allah dž. š. voli, koji zaslužuju da se zovu Allahovi robovi, koji se odlikuju lijepim svojstvima. Prema Kurtubiji - ibadur-rahman, oni su se od-

15 El-Kehf,28.

16 h. Sherif Ahmeti, *Kur'ani,perkthim me komentim*, Prishtine,1988, fq., 406.

17 El-Hudžurat,6

18 h. Sherif Ahmeti, *Kur'ani,perkthim me komentim*, Prishtine, 1988,- fq., 716.

19 En-Nisa,58.

20 Abdul-Fettah el-Kadi, *Esbabunnuzul anissahabeti velmufessirin*, Beirut,1987, str.,71.

21 El-Mearidž,32

22 Seid Ramadan el-Buti, *Ajshja r.a.,nëna e besimtareve*, Gjilan. 2003,- fq.,119.

likovali sa jedanaest osobina: umjereni su u hodu, tihi su, klanjaju noću, boje se džehennemske vatre, nisu rasipnici a nisu ni škrci, ne obožavaju nikoga osim Allaha Svemogućeg, čuvaju se od zinaluka i ubijanja, kaju se zbog loših djela, izbjegavaju laž, primaju savjet i stalno se mole Allahu dž. š.²³ U nastavku ćemo citirati sljedeći ajet:

*“I oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu.”*²⁴

U ovom ajetu spominju se tri pitanja: okretanje leđa Kur'anu, gluhost i sljepoća prema njemu.

2. Kur'anski štit od šejtana

Musliman uvijek treba biti svjestan i imati u vidu da prokleti šejtan ni u jednom momentu ne miruje, da je permanentno aktivan i trudi se da se uplete i miješa u njegove planove i poslove. Allah dž. š. ovako uči Muhammeda a.s. kako se braniti od šejtana da se ne upliće u njegove poslove:

*“I reci; Tebi se ja Gospodaru moj, obraćam, za zaštitu od priviđenja šejtanskih. I Tebi se, Gospodaru moj, obraćam da me od njihova prisustva zaštitiš.”*²⁵

Ovo pitanje spominje se i u sljedećim ajetima:

*“A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište u Allaha, On uistinu sve čuje i zna. Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi. Dok prijatelje šejtanove šejtani podržavaju u zabludi i oni ne dolaze sebi.”*²⁶

3. Zaključak

- Musliman treba prihvatiti savjet Kur'ana. Uslov za to je čvrsto vjerovanje u njegov izvor, a to je Allah dž.š.

- Musliman treba znati kako se štititi od prokletnog šejtana, da ne bi pravio zamjenu bilo kakvom teorijom sa Božanskim sistemom.

- Musliman permanentno treba biti svjestan da je šejtan njegov dušmanin i da se uvijek pokušava umiješati u njegove planove.

- Za zaštitu od šejtana ima samo jednu jedinu formulu, a to je da musliman potraži utočište kod Allaha dž. š.

- Pravi musliman spreman je da se konfrontira šejtanu i da bude pobjednik.

Završavamo kur'anskim kazivanjem i dovom:

*“Gospodaru”, - govoriće oni - “učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam jer Ti, doista, sve možeš.”*²⁷

*“On se odaziva onima koji vjeruju i čine dobra djela i obasipa ih dobrotom Svojom još više, a nevjernike čeka žalosna patnja.”*²⁸

*“Onome ko se bude slijepim pravio da ne bi Milostivog veličao, Mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug postati.”*²⁹

Zahvalnost, uspjeh i apsolutno savršenstvo pripadaju samo Allahu Veličanstvenom.

Literatura

1. h. Sherif Ahmeti, *Kur'ani, perkthim me komentim*, Prishtinë, 1988.
2. *Kur'an slatiničnom transkripcijom i prijevodom na bosanski jezik*. Saradnici na projektu: Sejo Redžić, Munib Obranović i Samir Kaplan, Sarajevo, 2007, g./1428.h.g.
3. Hasanejn Muhammed, *Kelimatul-Kur'an tefsir ve bejan*, Kairo, 1956.
4. Sejjid Ahmed el-Hašimi, *Muhtarul-ehadisinnebevijjeti*, Kairo, bez godine izdanja.
5. Abdul-Fettah el-Kadi, *Esbabunnuzul anissahabeti velmufessirin*, Bejrut, 1987.
6. dr. Jusuf Ramiq, *Shkaqet e shpalljes se Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990.
7. Muhammed Sejjid Mursi, *Fitteamul meal-ahirin*, bez mjesta izdanja, 2003.
8. Sejjid Ramadan el-Buti, *Hazreti Ajshja r.a. nëna e besimtarëve*, Gjilan, 2003.
9. Muhammed Fuad Abdul-Baki, *Klasifikimi tematik i ajeteve kur'anore*, Shkup, 1995.
10. Shoqata Ilmije në RM., *Takvim*, 1988.
11. Muhedin Latifović, *Seminarski rad - rukopis* (magistarske studije), Ibrahim Hodžić i njegov odnos prema Hadisu, Novi Pazar, 2006.
12. Ataullah Aliu, *Kur'ani për disa dukuri negative të njeriut*, Shkup.

23 h. Sherif Ahmeti, *Kur'ani, perkthim me komentim*, Prishtine, 1988, fq., 504

24 El-Furkan, 73.

25 El-Mu'minin, 97-98

26 El-Araf, 200-202

27 Et-Tahrim, 8.

28 Eš-Šura, 26.

29 Ez-Zuhruf, 36.